

SXEDIO.F58

30.12.1948: Ο Γ.Γ. ΤΟΥ ΑΚΕΛ ΦΙΦΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΑΠΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΑΡΤΙΚΟ ΟΠΟΥ ΠΑΙΡΝΕΙ ΟΓΗΔΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΑΛΛΑΓΗ ΓΡΑΜΜΗΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΧΩΡΙΣ ΣΤΑΘΜΟΥΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Ενώ το Μάϊο του **1948** η Νομοθετική Συνέλευση ή Διασκεπτική, στην οποία είχε πρωτοστατήσει το ΑΚΕΛ και γενικότερα η Αριστερή Παράταξη, με τη συμμετοχή της σ' αυτή, με αίτημα πραγματική αυτοκυβέρνηση, και στη συνέχεια Ένωση, έφθασε στην Κύπρο από την Ελλάδα, ο γιατρός Νίκος Σαββίδης, μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ.

Ο γιατρός Νίκος Σαββίδης επιστρέφοντας από την Ελλάδα μετέφερε μια πληροφορία που συγκλόνισε συνθέμελα το ΑΚΕΛ.

Ανέφερε συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον τότε Γενικό Γραμματέα του Κόμματος Φιφή Ιωάννου ότι συναντήθηκε στην Αθήνα με ηγετικό στέλεχος της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας (ΚΚΕ) που του είπε ότι το ΚΚΕ, του οποίου ο πολιτικός αρχηγός και Γενικός Γραμματέας Νίκος Ζαχαριάδης και ο στρατιωτικός αρχηγός Μάρκος Βαφειάδης, οι οποίοι ηγούνταν του αντάρτικου κινήματος στον εμφύλιο πόλεμο της χώρας και βρίσκονταν στο βουνό, δεν συμφωνούσε με τη γραμμή του ΑΚΕΛ για Αυτοκυβέρνηση - Ένωση.

Η Κεντρική Επιτροπή του ΑΚΕΛ θέλησε να ελέγξει καλύτερα την πληροφορία και τη γραμμή της και ανέθεσε στον Φιφή Ιωάννου, Γενικό Γραμματέα του Κόμματος και τον Ανδρέα Ζιαρτίδη, μέλος της Κεντρικής Επιτροπής και Γ.Γ. της ΠΕΟ να το πράξουν μεταβαίνοντας για τον σκοπό αυτό στην Ελλάδα.

Η μετάβαση όμως της αποστολής στην Ελλάδα και η σύνδεση με το Ζαχαριάδη ήταν και δύσκολη και επικίνδυνη γιατί έπρεπε να συνδεθούν με το ελληνικό αντάρτικο που κάθε μέρα συγκρουόταν με τις κυβερνητικές δυνάμεις.

Οι δυο απεσταλμένοι του ΑΚΕΛ ξεκίνησαν προς το άγνωστο μέσω Καΐρου, Παρισιού, Πράγας, Σκοπίων και κατέληξαν στα ελληνογιουγκοσλαβικά σύνορα και στη Βόρεια Ελλάδα όπου δρούσε ο Ζαχαριάδης.

Για τη μετάβαση της αποστολής δόθηκε η εξήγηση ότι πήγαινε για διαφώτιση στο εξωτερικό.

Εξάλλου η επίσκεψη σε τόσες χώρες και ιδιαίτερα ανατολικές θα επέτρεπε στους δυο Κύπριους να καλύψουν τα ίχνη τους, ώστε και οι πιο έμπειροι κατάσκοποι, που τυχόν θα ενδιαφέρονταν γι' αυτούς να μη μπορούσαν να τους ακολουθήσουν.

Έτσι οι δυο κύπριοι κομμουνιστές ξεκίνησαν για το βουνό, αφού ενημερώθηκε ο Ζαχαριάδης, μέσω των μυστικών συνδέσμων.

Σύμφωνα με μετέπειτα αφήγηση του Φιφή Ιωάννου (εφημερίδα "Απογευματινή", Σεπτέμβρης 1976) στη Βουδαπέστη δόθηκαν στους δυο Κύπριους κομμουνιστές πλαστά διαβατήρια, τα οποία τους παρουσίαζαν ως ναυτεργάτες από το Βόλο (Φιφής Ιωάννου) και την Καβάλλα (Ανδρέας Ζιαρτίδης).

Αφού παρέδωσαν τα διαβατήρια τους στις αρχές της χώρας συνέχισαν το ταξίδι τους με τα πλαστά διαβατήρια στην τζέπη και με συνοδό από το Βελιγράδι έφθασαν στα Σκόπια.

Από τα Σκόπια τους παρέλαβαν με Λάντροβερ και με άλλο συνοδό και κατευθύνθηκαν προς τα σύνορα της Ελλάδας με το Φιφή Ιωάννου να υποφέρει με 40 βαθμούς πυρετό και να τον παραδέρνει το κρύο και η βροχή που έμπαινε στο Λάντροβερ από τις χαραμάδες.

Κάποτε το λάντροβερ έφθανε στα σύνορα και ο συνοδός των δυο Κυπρίων κομμουνιστών σταμάτησε, είπε κάτι στους γιουγκοσλάβους φρουρούς που του έκαναν νόημα να περάσει. Σε λίγο πατούσαν στο ελληνικό έδαφος και συνενώνονταν ύστερα από αρκετές δυσκολίες με τους κομμουνιστές αντάρτες που τους μετέφρασαν στο αρχηγείο τους.

Εκεί ο Φιφής Ιωάννου ετοίμασε προς το στο ΚΚΕ μια έκθεση για την Ιστορία του Κόμματος, από την ίδρυση του μέχρι και τη συμμετοχή του στη Διασκεπτική.

Κάποτε αφού ο Ζαχαριάδης μελέτησε την έκθεση προγραμματίστηκε η συνάντηση με την Κεντρική Επιτροπή του Κομμουνιστικού Κόμματος σε μια καλύβα. Παρόντες ο Μάρκος Βαφειάδης, ο Μιλιτιάδης Πορφυρογέννης, ο Νίκος Ζαχαριάδης, Γ.Γ. του Κόμματος, ο Βλαντάς, ο Μπαρτζώτας, ο κύπριος Στρίγγος και άλλα στελέχη του Κόμματος.

Ο Ζαχαριάδης αναφέρθηκε στον ιδρυτή του ΑΚΕΛ το Χαράλαμπο Βατυλιώτη (Βάτη) και φάνηκε στο Φιφή να γνωρίζει ότι η Τρίτη Διεθνής είχε καταδικάσει το λάθος του Βάτη, γιατί δεν είχε διαβλέψει έγκαιρα τον εθνικο-απελευθερωτικό χαρακτήρα των Οκτωβριανών γεγονότων στην Κύπρο.

Ο Ζαχαριάδης μπήκε στη συνέχεια στο ψητό και είπε, πάλι σύμφωνα με το Φιφή Ιωάννου, ότι η γραμμή του ΑΚΕΛ έπρεπε να αλλάξει και να ακολουθηθεί η γραμμή της άμεσης Ένωσης- της Ένωσης και μόνο Ένωσης και όχι της Αυτοκυβέρνησης.

Αυτό άλλαζε άρδην την κατάσταση και την πολιτική που ακολουθούσε μέχρι τότε το Κόμμα.

Εγγραψε ο Φιφής Ιωάννου στις αναμνήσεις του το **1976** για τη δραματική αυτή συνάντηση:

"Είπε κι άλλα ο Ζαχαριάδης, χωρίς να διακόπτεται από κανένα, δίνοντας την εντύπωση πως έκαμνε ένα αυθεντικό μονόλογο. Οπότε, για μια στιγμή πέταξα ...το βότσαλο στη λίμνη:

- Και για τη γραμμή μας; Για την αυτοκυβέρνηση-ένωση, όπως την αναλύουμε στην Έκθεση μας, τι έχετε να πείτε; Αληθεύουν οι πληροφορίες που μας ήλθαν ως την Κύπρο ότι διαφωνείτε μ' αυτή τη γραμμή;

- Να σου πω. Η γραμμή για συνταγματικές μεταρρυθμίσεις στην Κύπρο είναι μια μορφή "λιμπεραλισμού" (φιλελευθερισμού). Εμείς εδώ θάμαστε έτσι ή αλλιώς σε δυο μήνες στην Αθήνα. Ετσι εσείς εκεί στην Κύπρο, δεν μπορεί να μιλάτε πια για ενδιάμεσα στάδια Αυτοκυβερνήσεως, με τελικό στόχο την Ένωση. Η Ένωση με την Ελλάδα πρέπει να γίνει ο άμεσος στόχος σας.

ΣΙΩΠΗΣΑΜΕ. Τι θα λέγαμε μπροστά σ' αυτό το τόσο

ξαφνικό; Και συνέχισε εκείνος:

- Στην Αθήνα μας έδειξε ο Πορφυρογέννης το άρθρο που ο σύντροφος Ιωάννου έστειλε στο "Ριζοσπάστη" πάνω σ' αυτό το θέμα, που εσείς ονομάζετε κατωχυρωμένη αποχή. Δεν εννοήσαμε τι ακριβώς ήταν το περιεχόμενο αυτού του συνθήματος. Γι' αυτό και δεν δημοσιεύθηκε. "Υστερα το βασικότερο τώρα είναι ότι δεν μπορείτε να μιλάτε πια για αυτοκυβέρνηση ή οποιουδήποτε άλλου είδους συνταγματικές μεταρρυθμίσεις στα πλαίσια της Βρετανικής Κοινοπολιτείας, ήταν οι δικές μας προοπτικές είναι ότι σύντομα θα εισέλθουμε στην Αθήνα. Το σύνθημα μας είναι ένα, πρέπει να είναι "Άμεσος Ένωση- Ένωση και μόνο Ένωση".

Εδώ πια το τόλμησα, (κι) ας ήμουν μέσα στη σύναξη όλων των "Μεγάλων" του ΚΚΕ, ντυμένων στο χακκί και τα φουσεκλίκια του αντάρτικου.

- Καλά, αν η προοπτική σας ότι σε δυο μήνες θάσαστε στην Αθήνα δεν είναι σωστή, ή αν έμεναν περιθώρια να την θεωρεί κανένας λανθασμένη, τότε και πάλι το σύνθημα μας για Αυτοκυβέρνηση- Ένωση θάταν "λιμπεραλιστική" παρέκκλιση ή αυτό το σύνθημα καθορίζεται σαν "λιμπεραλισμός" από αυτή τούτη τη δική σας προοπτική ότι θα μπήτε στην Αθήνα;"

Εδώ, (έτσι τουλάχιστον φαντάστηκα) είδα τον "Νίκο" να μπαίνει στην άμυνα, γιατί αντί άμεση απάντηση, μας λέει:

- Είναι "λιμπεραλισμός", είναι. Κοιτάξετε να μπήτε στην άμεση συνθηματολόγηση για Ένωση και να αναπροσαρμόσετε ανάλογα την στρατηγική και την τακτική σας. Δεν έχετε στην Κύπρο βουνά; Δεν έχετε όπλα;

Εννοούσε φανερά για επανάσταση στην Κύπρο κι ο νους μου άθελα μου πήγε στο ότι είχαμε βουνά, αλλά από όπλα ξέραμε, τότες μόνο ότι η ντουφεκιά βγαίνει από την κάννη και όχι από τον υποκόπανο του ντουφεκιού, αν και θάπρεπε να φοβάται κανείς όταν πιάνει όπλο, μπας και συμβεί να γίνει και το...αντίθετο.

Το δεκτήκαμε παθητικά και σαν να μη μας έμεινε τίποτε άλλο να πούμε ύστερα από τον κεραυνό που δεκτήκαμε. Μια "αντίδραση" προς τη γραμμή αυτή Ζαχαριάδη εκδηλώθηκε κάπως αργότερα από τον υποφαινόμενο στο βουνό, που έπεσε σα βόμβα μπροστά στο Ζαχαριάδη.

Μείναμε εμβρόντητοι, αλλά μιλώντας τουλάχιστον για τον εαυτό μου, το κενό που δημιουργήθηκε μέσα μου, ήταν κατακλυσμάσιο. Και μ' έδερνε πολύ εκείνη η υπεκφυγή του Ζαχαριάδη να απαντήσω σαφώς στο ερώτημα "αν η γραμμή μας θα εξακολουθούσε να θεωρείται λιμπεραλιστική απόκλιση ακόμη και στην περίπτωση που η δική τους προοπτική, ότι θα έμπαιναν στην Αθήνα, σε δυο μήνες το πολύ, αποδεικνυόταν λανθασμένη από τα ίδια τα γεγονότα".

Αυτό δεν μ' άφηνε να ησυχάσω. Τόχα μέσα μου να ξαναβρώ την ευκαιρία να θέσω το ίδιο ερώτημα. Διότι αν το δικό μας λάθος οφειλόταν σ' αυτή τη δική τους εκτίμηση, έπρεπε να αποσαφηνιστεί κατά πόσο θα εξακολουθούσε νάναί λανθασμένη η δική μας γραμμή στην περίπτωση που δεν θα επαληθεύετο από τις εξελίξεις, η δική τους εκτίμηση και προοπτική. Αυτό δεν έγινε ποτέ. Την ευκαιρία δεν την πήρα ή δεν την εκμεταλλεύτηκα, ίσως γιατί με διακατείχε το συναίσθημα να μη παρεξηγηθώ για έλλειψη εμπιστοσύνης προς την ορθοκρισίαν ενός Ζαχαριάδη, ενός ειδώλου τότε".

Ο Φιφής Ιωάννου και ο Ανδρέας Ζιαρτίδης έμειναν στο βουνό για μερικές ακόμα μέρες και κατά την παραμονή τους είχαν την ευκαιρία να συνοδεύσουν μάλιστα τους αντάρτες κατά τη διάρκεια επίθεσης τους στο ύψωμα Μπούκοβιτς που δέσποζε της Καβάλλας.

Κάποτε όμως έφθανε η ώρα της επιστροφής. Ηδη είχε περάσει αρκετός καιρός και έμπαινε ο Δεκέμβρης του **1948** και σαν τέλειωσαν οι διάφορες επαφές και συνομιλίες ξανάλθε το τζιπ για να τους παραλάβει.

Ομως το Φιφή Ιωάννου βασάνιζε ακόμα το θέμα της γραμμής που μέσα του δεν είχε ξεκαθαρίσει, αλλά

δεν είχε ακόμα τολμήσει να το εγείρει. Πρόσθεσε στις αφηγήσεις του:

"Ήθελα να ανακινούσα ξανά το θέμα της γραμμής μας. Μα είτε γιατί δεν εύρισκε την ευκαιρία, είτε γιατί δεν είχα όλο το κουράγιο που χρειαζόταν σε κείνο το πολεμικό περιβάλλον της σιδερένιας πειθαρχίας και των αμετάκλητων διαταγών, άφηνα τον χρόνο να περνά με ένα τρόπο κάπως μοιρολατρικό".

Σαν ανέβηκαν στο τζιπ για το γυρισμό τους αποχαίρετίσε προσωπικά ο Νίκος Ζαχαριάδης:

"- Στο καλό.

- Αντίο.

- Στο καλό και... όπως είπαμε.

Αυτό το "όπως είπαμε" το είπε ο Ζαχαριάδης. Και δεν ξέρω πως το άρπαξα σαν ευκαιρία που αναζητούσα αγωνιώδη από μέσα μου.

- Φεύγουμε όλο απορίες, του είπα.

- Απορίες;

- Ναι, πως να στο πω. Από την μια εμείς (σαν ΑΚΕΛ) είχαμε μια γραμμή και μια τακτική. Με τη γραμμή μας συμφωνούσε και υπερθεμάτιζε το Βρετανικό Κομμουνιστικό Κόμμα. Με την τακτική μας είχαν επιφυλάξεις ο Πόλλιτ (Γ. Γ. του Κομμουνιστικού Κόμματος Αγγλίας) και οι άλλοι- και την ήθελαν απόλυτα νόμιμη, ενώ εμείς επιμείναμε με μια "μικτή" τακτική νόμιμης και παράνομης πάλης. Τώρα εσείς μας τα ανατρέψατε όλα. Με την άποψη σας για "λιμπεραλισμό" και με την εκτίμηση σας ότι σε δυο μήνες θα μπήτε στην Αθήνα, μας ξαναπαίρνετε πίσω στη γραμμή που ακολουθούσαμε κατά τη διάρκεια του πολέμου για "άμεση ένωση" και "για ένωση και μόνον ένωση" κάμνοντας καθαρά λόγο για υιοθέτηση επαναστατικής τακτικής για βουνά στην Κύπρο και για χρήση όπλων... έτσι;

Ήταν η πρώτη φορά που είδα τον Ζαχαριάδη να "σοκαρίζεται". Ενόμιζα ότι θα εκραγεί από...επαναστατικήν οργή μα γελάστηκα. Γιομάτος ηπιότητα και καλωσύνη, στράφηκε προς εμένα και με

τον Βλαντιά ακόμη πιο κοντά μας, μου κάνει ι.

- Μια και βάζετε σε αντιπαράθεση τη δική σας γραμμή και τακτική, σαν τοπικό κόμμα, με τις απόψεις του "Μητροπολιτικού" (βρετανικού) Κόμματος και με τις δικές μας του "Εθνικού" (Ελληνικού) Κόμματος. Το μόνο που έχω να σας συστήσω είναι να πάτε... στο Βουκουρέστι.

- Στο Βουκουρέστι. Εκεί είναι η "Κομμινφόρμ" (ένα είδος "διεθνούς") και με την "Κομμινφόρμ" πρέπει να λύσετε και τις απορίες και τις διαφορές που προκύπτουν από όσα είπαμε.

- Και πως θα πάμε στο Βουκουρέστι, μια και βιαζόμαστε να γυρίσουμε στην Κύπρο;

- Δεν έχει βιαζόμαστε εδώ. Τα προβλήματα σας πρέπει να λυθούν. Θα γυρίσετε στην Πράγα, κι' από εκεί θα πάτε στη Ρουμανία. Θα βρήτε εκεί τον Λευτέρη Αποστόλου (μέλος της Κ.Ε. του ΚΚΕ, σύνδεσμο με το Κ.Κ. Ρουμανίας και την Κομμινφόρμ και υπεύθυνο για την ευημερία των παιδιών που κατέφυγαν από τη Βόρεια Ελλάδα στη Ρουμανία. Θα ειδοποιήσουμε και μεις τον Λευτέρη για τον πηγαισμό σας.

Για να πω την αλήθεια... ανέπνευσα. Δεν αμφισβητούσα, εδώ που τα λέμε, την ορθότητα των απόψεων του ΚΚΕ αν τότεγα αυτό θάταν μεγάλη υπερβολή, άσχετο ποιος ή ποιοι δικαιώθηκαν αργότερα. Ομως από την πρώτη στιγμή που ακούσαμε τον Ζαχαριάδη ν' ανατρέπει την γραμμή και την τακτική του Κόμματος μας, που τόσο πλατειά την υποστήριζαν οι εργαζόμενες μάζες του Κυπριακού λαού, είχε δημιουργηθή μέσα μου ένα βαθύτατο κενό. Έτσι, το Βουκουρέστι, και η γνώμη ενός τόσο υψηλού επιπέδου οργάνου σαν της Κομμινφόρμ ήταν φυσικό να μ' έκαμνε να νοιώθω μιαν ανακούφιση. Δημιουργώντας μου την πεποίθηση ότι θα εξακριβώναμε επί τέλους ποιος απ' όλους ήταν ο σωστός δρόμος που έπρεπε ν' ακολουθούσαμε εδώ στην Κύπρο.

Το Βουκουρέστι όμως δεν απεδείχθη, δυστυχώς για μας, παρά μόνο μια μεγάλη κι' απογοητευτική από

κάθε άποψη περιπέτεια. Γραμματέας της Κομμινφόρμ, ήταν τότες ο Γιούντιν, αργότερα πρεσβευτής της Σοβιετικής Ένωσης στο Πεκίνο.

Μας έβαλαν σ' ένα πραγματικό... "παλάτι" που προηγουμένως ήταν η πολυτελέστατη κατοικία του δραπετεύσαντος υπουργού των Εξωτερικών της Ρουμανίας, ο οποίος παρεμπιπτόντως, φεύγοντας από το Βουκουρέστι με την απελευθέρωση της χώρας από τα ρωσικά στρατεύματα, έφτασε πρώτα, πρώτα αεροπορικώς στην Κύπρον. Εκεί καταλύσαμε σε ένα παλάτι, γιομάτο... σκόνες. Ένα δάκτυλο πάχος σκόνες στα τραπέζια, στις πολυθρόνες, στα κρεβάτια, στις βιβλιοθήκες, στο πιάνο, ακόμη και σ' ένα γραμμόφωνο, όπου σε πέντε πλάκες και από τις δυο πλευρές τους, άκουα καθημερινά (δυο και τρεις φορές το "μερόνυκτο" τη γνωστή μελωδικώτατη σονάτα Κρόϋτζερ του Μπειτόβεν.

Δεν έπρεπε να βγαίνουμε έξω από αυτό το παλάτι. Μπορούσαμε να βλέπουμε από τις βαρειές (σκονισμένες κι αυτές) κουρτίνες των υψηλών παραθύρων την παγωμένη λίμνη απέναντι μας, όπου μεγάλοι και μικροί έτρεχαν με τα παγοπέδιλά τους. Και μόνο τη νύκτα μπορούσε νάρθη κάποιος "του Κόμματος" να μας πάρη σε κάποιο θέατρο ή στην "Όπερα ντε Στατ" για να φυγαγωγηθούμε κομμάτι. Μια μέρα μάλιστα μ' ένα μεγαλοπρεπέστατο ρωσικό "Τζιπ" μας πήγαν εκδρομή ως τα χιονισμένα βουνά, βορείως του Βουκουρεστίου.

Κατά τα άλλα, ετοιμάσαμε τρεις εκθέσεις: Η μια περιείχε τις δικές μας απόψεις (ΑΚΕΛ) ή άλλη εκείνες του Κ.Κ. Αγγλίας και η τρίτη εκείνες του Κ.Κ.Ε. στην πρώτη συνάντηση μας με τον Αποστόλου, παρόντος και κάποιου στελέχους του ρουμανικού Κόμματος που λεγόταν Ιον, παραδώσαμε αυτές τις τρεις εκθέσεις για να διαβιβασθούν στην Κομμινφόρμ για τα περαιτέρω. Οι επαφές μας με τον Αποστόλου ή οποιονδήποτε άλλον, ήταν πολύ αραιές. Μπορούσαν να περνούσαν και μέρες χωρίς να βλέπουμε κανένα, εκτός

από μίαν αλλοίθωρη περισσότερο από παχουλήν αγρότισσα που ερχόταν στο σπίτι να ξεσκονίσει (ό,τι φυσικά μπορούσε να ξεσκονισθή) και να παραλάβη τα τρόφιμα από το καμιόνι που μας επισκέπτετο κάθε τόσο για... ανεφοδιασμό. Πάντως τρώγαμε καλά και πίναμε ...καλύτερα. Και βότκα ρουσική και κρασιά ρουμάνικα.

Αλλά εμείς δεν ήρθαμε γι' αυτό. Ούτε για άρτον, ούτε θεάματα. Αντί να φάμε, εμείς είχαμε πάει στο Βουκουρέστι για κάτι που μας... έτρωγε.

Κάτσαμε, που λέτε, και περιμέναμε στο παλάτι της ρουμανικής πρωτεύουσας περιμένοντας- κι όλο περιμένοντας- τις απόψεις της Κομμινφόρμ για να δούμε και μεις φως. Μα απόψεις δεν ερχόντουσαν. Και ύστερα από κάπου δυο βδομάδες σε μια από τις αραιές επισκέψεις του ο Λευτέρης ο Αποστόλου μας λέει:

- Ο Γιούντιν αποφάνθηκε πως το ζήτημά σας είναι περίπλοκο και δεν μπορεί ο ίδιος να...γνωμοτοδήσει υπεύθυνα. η Γραμματεία της Κομμινφόρμ δεν ήταν παρά ένας "υπηρεσιακός" μόνο μηχανισμός, ενώ η Ολομέλεια της (αντιπρόσωποι κομμουνιστικών κομμάτων από διάφορες χώρες του κόσμου) συνερχόταν κατά αραιότητα χρονικά διαστήματα-κάθε δυο ή και τρία χρόνια, κάτι τέτοιο για να ασχοληθή με "πολύ σοβαρά διεθνή προβλήματα".

- Και λοιπόν;

- Λοιπόν, το μόνο φαίνεται που έχει να κάμει ο Γιούντιν είναι να στείλει τις τρεις εκθέσεις σας το κόμμα των Μπολσεβίκων (σοβιετικό) ίσως αποφανθούν εκείνοι.

Εδώ... σκαλώσαμε. Κόντευε ήδη μέσα του Δεκέμβρη. Ο Ζιαρτίδης επιέζετο να φύγει από πολύ σοβαρές δουλειές που ήταν εντεταλμένος να διεκπεραιώσει στο Λονδίνο.

- Θα μείνεις τότε μόνον εσύ, γυρίζει και μου λέει ο Αποστόλου.

- Να μείνω, Λευτέρη, αλλά μέχρι πότε; Τ' αφήσαμε όλα στην Κύπρο με την εντύπωση ν' απουσιάζαμε μια

δυσο βδομάδες και ήδη εμείς λείπουμε μήνες.

- Δεν γίνεται, πρέπει να μείνεις.

Αφού έπρεπε έμεινα. Και μάλιστα εντελώς μόνος πια, χωρίς καν ένα άνθρωπο να κουβεντιάζεις στις ατέλειωτες από την πλήξη εκείνες μέρες και νύκτες. Ο Ζιαρτιδης "γλίτωσε" πια τουλάχιστον από το "κάτσε" και "καρτέρι".

Κόντευε να τελειώσει κι ο Δεκέμβρης. Και από το... μέτωπο "νεώτερο ουδέν". Οπότε το αποφάσισα. Ετσι ή αλλιώς θά έφευγα. Εδωσα μια δυο ομιλίες και μεταδόθηκαν από το Ραδιοφωνικό σταθμό του Βουκουρεστίου με την ελπίδα ότι οι εκπομπές του θα παρακολουθούντο στην Κύπρο, προσπαθώντας να δώσω στην εδώ ηγεσία του Κόμματος να καταλάβει ότι η γραμμή μας "άλλαζε" και ότι "άλλαζε" προς την κατεύθυνση του Ένωση και μόνον Ένωση όπως ήταν και οι πληροφορίες που μας είχε φέρει ενωρίτερα ανεπίσημα στην Κύπρο ο Νίκος Σαββίδης. Εκ των υστέρων έμαθα ότι "έπιασαν το σήμα". Μπήκαν στο νόημα με τις εκπομπές εκείνες.

Τέλος πήρα τα πράγματα στα πολύ σοβαρά. Στα αψά και στα γεμάτα, που λέμε. Κι' όταν καμμιά φορά ο Αποστόλου με επισκέφθηκε στο "παλάτι" μαζί με τον Ιον, ήμουν ορθός-κοφτός.

- Φεύγω.

- Για πού;

- Για την Κύπρο. Δεν γίνεται να περιμένω ...επ' αόριστο. Αν ήταν να μου ωρίζανε κάποιον όριο (χρόνου) να το βλέπω, να κάτσω να περιμένω. Αλλά, έτσι αόριστα, με τις μέρες να γίνονται βδομάδες και τις βδομάδες μήνες, παίρνοντας τη στερεότυπη απάντηση πως "δεν έχουμε ακόμη νέα" δεν γίνεται. Δεν νοείται.

- Και τι θα γίνει;

Αυτό ήταν. Τι θα εγίνετο; Πίεσα το μυαλό μου και τους σέρβιρα τη "λύση".

- Απλούστατα, θα αναχωρήσω το ταχύτερο. Αύριο μεθαύριο. Σε 36 ώρες (σιδηροδρομικώς) θα βρισκόμουν στη Βουδαπέστη και μετά στην Πράγμα, μετά στο

Παρίσι, αεροπορικώς και από το Παρίσι θα κανόνιζα με τον Στρατή για την Κύπρο. Όσο για τη "λύση" εισηγούμαι τούτο:

Εάν και όταν έλθη η "καθοδήγηση" από την Μόσχα, τότε ο Λευτέρης θα γράψει ένα γράμμα σε μια εντελώς αθώα διεύθυνση στην Κύπρο, που εγώ θα το έπαιρνα "εν ασφαλεία". Τα άλλα ήταν απλά. Σ' αυτό το γράμμα θα έγραφε κάποια Ελένη προς κάποια Μαρία, ότι λυπήθηκε που έμαθε πως είναι κάποια σοβαρή άρρωστη, μα πως δεν έπρεπε να ανησυχή, ιδίως γιατί υπάρχουν και στην Κύπρο "καλοί γιατροί" για να την κάνουν καλά. (Αυτό θα σήμαινε ότι η γραμμή του Κυπριακού Κόμματος- του ΑΚΕΛ- ήταν βασικά τουλάχιστο σωστή). Αν το γράμμα έγραφε πως η Μαρία θάπρεπε να κοιτάξει την υγεία της με βάση τις συμβουλές που τις έστειλε ο αδελφός της από γιατρούς του Λονδίνου, τούτο θα σήμαινε πως "σωστή θάταν η γραμμή που συνιστούσε ο Πόλλιτ. Κι αν πάλι η εισήγηση προς την Μαρία ήταν ν' αφήσει τ' αστεία και να πάει για εγχείρηση στην Ελλάδα, αυτό θα σήμαινε ότι το Κ.Κ.Ε είχε δίκιο στις απόψεις του".

Συμφωνήσαμε και σε δυο μέρες έφυγα όταν η εισήγησή μου αυτή έγινε δεκτή και από τον Γιούντιν.

Το πως γύρισα σιδηδρομικώς στη Βουδαπέστη, όπου πια εγκατέλειψα το πλαστό διαβατήριό του ναυτεργάτη από το Βόλο και πήρα το κανονικό μου και μετά στην Πράγα και ύστερα από την Τσεχοσλοβακική πρωτεύουσα στο Παρίσι, εγώ... και ένας θεός το ξέρει. Δεν ήταν μόνο η κούραση ενός αδιάκοπου ταξιδιού. Ήταν και το μεγάλο βάσανο που με κατέτρωγε: Η ορθότητα ή το λάθος της γραμμής και της τακτικής μας.

Στο Παρίσι ξαναβρήκα τον υπέροχο εκείνον άνθρωπο που λεγόταν Στρατής Ζερμπιρίνης. Ο οποίος λίγο καιρό αργότερα, όταν ο Δημοκρατικός Στρατός, αντί νάναι σε δυο μήνες στην Αθήνα υποχωρούσε στα εδάφη των Λαϊκών Δημοκρατιών, ανεκαλύπτετο μια μέρα πνιγμένος μυστηριωδώς στα ρυχά της θάλασσας στη Βόρεια Γαλλία, κι από τότες τα αίτια του θανάτου του

(αυτοκτονία ή δολοφονία) έμειναν κα (και θα μείνουν) μυστηριώδη και ανεξιχνίαστα.

Πάντως κάποτε εγώ έφτασα στην Κύπρο, μα η "καθοδήγηση" από τη Κομμινφόρμ δεν έφτασε ποτέ- ούτε μέχρι σήμερα ακόμη- και θα μπορούσα νάμουνα ως τώρα στο παλάτι εκείνο του Βουκουρεστίου περιμένοντας και ακούοντας τρεις φορές την ημέρα την... σοννάτα του Κρόιζερ".

Ο Φιφής Ιωάννου γύρισε στην Κύπρο στις **30 Δεκεμβρίου 1948**.

Ευθύς αμέσως συγκάλεσε σε έκτακτη συνεδρία το Πολιτικό γραφείο του ΑΚΕΛ, όπου εξέθεσε τη νέα γραμμή που έδινε ο Ζαχαριάδης.

Το ανακοινωθέν που εκδόθηκε μετά την συνεδρία ήταν παραπλανητικό, αλλά σαφές για την κατεύθυνση που θα ακολουθούσε το κόμμα.

Αναφερόταν ότι ο Φιφής Ιωάννου είχε επιστρέψει από την Γαλλία, την Τσεχοσλοβακία και την Ουγγαρία και προστίθετο:

"Αμέσως έγινε έκτακτη συνεδρία του Πολιτικού Γραφείου της Κεντρικής Επιτροπής όπου ο Γ. Γ. έκαμε φαρδεια έκθεση της αποστολής του Πολιτικού Γραφείου και εξέφρασε ιδιαίτερα την ικανοποίηση του για τη πλατεια διαφώτιση που οργάνωσαν οι απεσταλμένοι του Κόμματος και των δυο Συντεχνιών γύρω από την κατάσταση που επικρατεί στην Κύπρο και ξεχωριστά γύρω από τον βασικό και αναλλοίωτο πόθο του Κυπριακού λαού για την Ένωση με τη μητέρα Ελλάδα".

Ο Φιφής Ιωάννου προέβη μάλιστα και σε δήλωση στην οποία ενώ τόνιζε ότι πήγε σε άλλες χώρες, μετέφερε στον Κυπριακό λαό τους θερμούς χαιρετισμούς της Κυβέρνησης των ανταρτών και του Στρατηγού Μάρκου Βαφειάδη προσωπικά και του αρχηγού του Κ.Κ.Ε. Νίκου Ζαχαριάδη που διαβίβασαν σ' αυτον οι εκπρόσωποίτους.

Επίσης κατέστησε σαφές ότι η Κυβέρνηση του Μάρκου και ο Ζαχαριάδης υποστήριζαν ανοικτά την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα κι'ότι αυτό ήταν το μήνυμα που μετέφερε από τις επισκέψεις του και τις

επαφές του:

"Μου έγινε σαφές πως η δημοκρατική Κυβέρνηση της ελεύθερης Ελλάδος, το γενικό αρχηγείο του Δημοκρατικού Στρατού, το ΚΚΕ και το ΑΚΕΛ υιοθετούν απόλυτα το εθνικό πρόγραμμα του ΕΑΜ και πως η Κυπριακή ενωτική υπόθεση βρίσκεται πάντα στην πρώτη γραμμή του ενδιαφέροντος τους σαν η πιο βασική και η πιο καθαρή εθνική διεκδίκηση του ελληνισμού. Παντού όπου μιλήσαμε στους ελληνικούς δημοκρατικούς και τους ξένους κύκλους των χωρών που επισκεφθήκαμε η ενωτική αξίωση του Κυπριακού λαού βρήκε την πιο θερμή κατανόηση. Το αίτημα της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα συγκινεί βαθύτατα ολόκληρο το δημοκρατικό κόσμο".

Αυτή ήταν και η τελευταία αποστολή του Φιφή Ιωάννου ως Γ.Γ. του ΑΚΕΛ. Σε λίγους μήνες θα έχανε κι' αυτός το πόστο του όπως συνέβη με τον Πλουτή Σέρβα προηγουμένως. Τη θέση του θα επαιρνε, πρώτα προσωρινά, και ύστερα μόνιμα, ο Οργανωτικός Γραμματέας Εζεκίας Παπαϊωάννου.